

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА СКУЛЬПТУРИ

«Допущено до захисту»:

Завідувач кафедри скульптури

_____ БАЛОГ Адріан Степанович

Протокол засідання кафедри

№ ____ від «__» _____ 2023 р.

КУЧЕРОВА ДАРІЯ ВАЛЕРІЇВНА
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
«ШЕПІТ ХВИЛЬ»
зі спеціальності
023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
Освітньо-професійна програма «Станкова і монументальна скульптура»
Другий рівень вищої освіти (магістр)

Керівник:

народний художник України,

професор кафедри скульптури

МАЗУР Богдан Миколайович

Київ 2024

АНОТАЦІЯ

Скульптура «Шепіт хвиль» була створена з цілю пробуджувати у глядача відчуття гармонії, умиротворення й тихої медитації. Цілісний образ скульптурної композиції має створювати відчуття про велич і таємничу силу природи, перед якою сутність людини стає вразливою і відкритою. Величезна мушля на плечах тендітної дівчини символізує голос океану, який закликає слухати, відчувати, зупинятися у просторі життєвого потоку. А саме, річки, моря, а найбільше – океани, вкривають безмежні простори планети, обіймаючи її своїми хвилями. Ця могутність здатна змусити відчути себе крихітними й водночас позбутися тягара повсякденності. Перед цією величчю світ дрібних турбот зникає, залишаючи лише внутрішній діалог – тихий і щирий.

Ідея проєкту «Шепіт хвиль» – це зустріч із самим собою, момент, коли природа говорить до нас, нагадуючи про її вічну силу та водночас і про нашу нерозривну з нею єдність.

Ключові слова: скульптура, море, шепіт, стан, природа, вразливість, самопізнання.

ABSTRACT

The sculpture «Whisper of the Waves» was created with the intention of awakening a sense of harmony, tranquility, and quiet meditation in the viewer. The unified image of the sculptural composition is meant to evoke the grandeur and mysterious power of nature, before which the essence of humanity becomes vulnerable and open. The enormous seashell on the shoulders of the delicate woman symbolizes the voice of the ocean, inviting one to listen, feel, and pause within the flow of life. Rivers, seas, and especially oceans cover the vast expanses of the planet, embracing it with their waves. This immense power is capable of making one feel tiny, yet, at the same time, free from the burdens of daily life. Before this grandeur, the world of trivial concerns fades away, leaving only an inner dialogue quiet and sincere.

The concept of the «Whisper of the Waves» project is an encounter with oneself, a moment when nature speaks to us, reminding us of its eternal power and, at the same time, of our inseparable unity with it.

Key words: sculpture, sea, whisper, condition, nature, vulnerability, self-discovery.

ЗМІСТ

1. АНОТАЦІЯ	2
1.1. Анотація та ключові слова українською мовою.....	2
1.2. Анотація та ключові слова англійською мовою.....	3
2. ВСТУП.....	5
3. ОСНОВНА ЧАСТИНА.....	6
3.1. Опис теми та ідеї творчого задуму.....	7
3.2. Історичний, філософський та мистецтвознавчий контекст роботи.....	8
3.3. Технічні характеристики роботи.....	11
ВИСНОВКИ.....	12
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	13
ДОДАТКИ.....	14

ВСТУП

Головна ідея роботи є порушення теми філософських питань про зв'язок людини з природою, віддалення від неї та втрату здатності слухати та відчувати. Ця робота є творчим закличком до людей із метою зупинитися, прислухатися до тиші й до себе. Нагальною потребою є теоретична частина роботи, через необхідність глибшого розуміння ідеї твору, розкриття його філософського та мистецького змісту, а також, опис технічних аспектів процесу створення. Саме тому, у тексті було подано загальну структуру дослідження, яка включає: вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Скульптура «Шепіт хвиль» відображає ідею єдності людини з природою через образ дівчини, яка притискає до плеча велику мушлю, прислухаючись до її звуків. У цьому жесті немає метушні, або поспіху лише спокій і зосередженість. Це є уособленням моменту внутрішнього діалогу, саме, коли людина відсторонюється від зовнішнього світу та заглиблюється у себе. Основним символічним центром для цієї роботи є мушля це не лише фізичний об'єкт, а провідник звуків природи, голосу, що може почути лише той, хто здатний зупинитися і прислухатися.

Доцільність теми та її актуальність

Порушена тема у скульптурній композиції є актуальною на сьогодні, а саме в сучасному контексті, через загострену проблему відчуження людини від природи, через постійний вплив «шумового фону» сучасного життя. В сучасному світі людина щоденно перебуває в середовищі, де шум транспорту, гаджетів, міського життя майже ніколи не припиняється. Згідно з дослідженнями у сфері екології та урбаністики звукове забруднення сучасних міст [1] досягає рівня, що негативно впливає на психіку та здоров'я людей. Шум є постійним супутником людини, а тиша у мегаполісі перетворюється на рідкісну, майже недосяжну розкіш.

Крім фізичного шуму, сучасне життя наповнене інформаційним шумом. Людина постійно перебуває під перенасиченням інформації, а саме: під тиском соціальних мереж, новин, повідомлень, що створюють відчуття інформаційного перевантаження. Цей шум важко вимкнути, оскільки він не фізичний, а цифровий, однак його вплив на психіку є не менш руйнівний ніж природній.

Необхідність висвітлення окремих недостатньо досліджених аспектів

В скульптурі «Шепіт хвиль» було порушено важливі теми, які є недостатньо дослідженими у мистецтві та філософії. Однією з таких тем є слухання, як активний процес пізнання. У сучасному світі, переповненому

шумом та інформаційними потоками, слухання часто сприймають, як пасивне сприйняття звуків. Слухання це активний процес занурення у світ, що вимагає повної присутності й відкритості до нового досвіду. Слухання звуків природи, зокрема шуму хвиль, розкриває простір для внутрішнього діалогу та самопізнання.

Важливо зауважити, що тема єдності людини з природою потребує більш сучасних методів дослідження. Саме у контексті сучасної урбанізації та екологічної кризи. порушена тема в скульптурі закликає глядача до вище зазначених аспектів, через образ оголеної дівчини, яка не чинить впливу на природу, а вслухається в її голос та перебуває із нею в гармонії. Слухання звуків природи є концептуальним відсиленням не як до акту споживання, а як до жесту прийняття та діалогу. Таким чином, скульптура «Шепіт хвиль» порушує певні аспекти, а саме слухання як активний процес пізнання необхідності єднання людини з природою.

Опис теми та ідеї творчого задуму

В скульптурній композиції було зображено оголену молоду дівчину, що притискає до плеча величезну мушлю, яка за своїм розміром має певну вагу, проте дівчину зображено у вільній позі сидячі без напруги у м'язах, мушля здається невагомою, бо не викликає у фігури жодних зусиль. Цей жест символізує процес слухання не лише зовнішнього світу, а й самого себе. Основною теми для роботи був: пошук гармонії між людиною та природою, відновлення зв'язку з природним середовищем та занурення у внутрішній діалог.

Ідея творчого задуму полягає у візуалізації моменту тиші та спокою посеред шуму сучасного життя. Слухання мушлі це відображення метафори у здатності людини відсторонюватися від зовнішнього інформаційного шуму та зосереджуватися на природних звуках. Саме через цей образ було передано ідею усвідомленості, споглядання та внутрішнього діалогу, що має

перетинається із сучасними практиками медитації та пошуком «тихого простору» серед повсякденної метушні.

Образ дівчини уособлює людину, яка прагне відновити зв'язок із природою. Оголена фігура символізує: чистоту, природність та вразливість перед природними силами. Головний образ у композиції не має прагнення до контролю над природою, а навпаки приймає її такою, якою вона є і тяжіє до гармонії з нею. Цей підхід перетинається з ідеями екологічної свідомості та відмови від антропоцентризму, які відображені у філософії глибинної екології Арне Несса.

Мушля це доволі простий і знайомий образ з дитинства, а саме той момент у спогаді, коли беручи її до рук мама каже, що в середині пісня моря, і ми залишаємо її собі, бо не хочемо розлучатись із магічним артефактом моря. Це не лише спогад та асоціація сучасної людини із мушлею, як із символом, що звертає увагу з давніх-давен.

У міфології та культурі різних народів мушля асоціюється з початком життя, народженням та відродженням. Тут вона є як «голос природи», що продовжує звучати за межами моря. У скульптурі на цьому символі акцентовано увагу, як на темі зв'язку людини з природним середовищем та постійного нагадування про приналежність людини до природи.

Таким чином, творчий задум скульптури базується на трьох ключових ідеях: слухання як усвідомлений процес взаємодії з природою, єдність людини та природи. Ці ідеї перетинаються з сучасними філософськими судженнями з екологічною свідомістю, практиками усвідомленості та медитаціями, з темою повернення до природного стану людини у світі, який постійно змінюється.

Історичний, філософський та мистецтвознавчий контекст роботи

Скульптура «Шепіт хвиль» поєднує в собі образи природи, часу та слухання, які мають значення у філософії, мистецтві та історії культури. Основні символи вода, мушля, оголена фігура та процес слухання, які глибоко вкорінені у мистецькій традиції та філософських концепціях.

Історичний контекст

Образ оголеної жінки у мистецтві часто асоціюється із темою природності, чистоти та відновлення зв'язку з природою. Яскравим прикладом є в мистецтві «Народження Венери» Сандро Ботічеллі (1486), де Венера стоїть на мушлі, що символізує народження та зв'язок із водною стихією. У християнстві мушля символізувала шлях паломника та зв'язок із духовним очищенням. В українських народних віруваннях мушля не була настільки розповсюдженою, але її часто асоціювали з водами та духами води, які вважалися захисниками природи.

У проєктній роботі, також, є непрямий образ води, що не зображено на пряму, але має чіткий асоціативний ряд до нього. Образ води у мистецтві романтизму часто відображав силу природи, яка не підкорюється людині. Наприклад, морські пейзажі Вільяма Тернера, де вода це стихія, що нагадує людині про її вразливість. У багатьох культурах вода є джерелом життя, очищення та оновлення. У слов'янській міфології вода ототожнювалася з первозданим хаосом і потужною силою, яка може створювати та руйнувати. Образи русалок, водяних і берегинь уособлювали водну стихію, пов'язану з жіночою енергією. В українській традиції вода мала сакральне значення: на Водохреще проводили обряди освячення води, яку вважали цілющою, а в купальських обрядах вода символізувала очищення.

Філософський контекст

Основна з філософських тем у скульптурному мистецтві є слухання, як спосіб пізнання світу та себе. Жан-Люк Нансі у праці «На слуху» (*À l'écoute*) [2] стверджує, що слухання це не пасивне сприйняття звуку, а спосіб взаємодії зі світом і самопізнання. Жан-Люк Нансі наголошує на тому, що слухати означає бути відкритим до «іншого» та вміти почути те, що зазвичай приховано у тиші. У цій скульптурі цей жест проявляється у фігуративній позі дівчини, яка слухає шум хвиль через мушлю, що символізує акт діалогу з природою.

Порушена концепція у творі гармонія з природою, що перетинається з ідеями Арне Несса, який у своїй праці «Екологія, спільнота та спосіб життя» [3]

] описує принцип відмови від контролю над природою та прийняття людини як частини екосистеми. У скульптурі це було виражено через прийняття природного голосу слуханням. Ідея полягає в тому, що дівчина не контролює і не змінює природу, а просто прислухається до її ритмів.

Карл Густав Юнг у своїй праці «Архетипи та колективне несвідоме» [4] на сторінках 6080 розглядає спіраль як символічне відображення циклічності та вічного повернення: «Jung, Carl G. The Archetypes and the Collective Unconscious, Princeton University Press» [4]. Спіраль мушлі у скульптурі символізує рух часу та збереження пам'яті природи. Шум хвиль у мушлі нагадує про незмінність природних ритмів, що продовжують існувати навіть за межами моря.

Мистецтвознавчий контекст

Робота над створенням скульптури було оперовано на принципі класичної пластики та символізму. Оголене тіло дівчини було відображено згідно з традиціями античної скульптури, зокрема образів Венери та Афродіти, а також, робіт Антоніо Канови та Огюста Родена, де оголеність символізує чистоту і природність людської природи.

Ідея слухання природи була розвинута у сучасному мистецтві шляхом відображення, через звукові інсталяції. Наприклад, як роботи Білла Фонтани, який створює інсталяції, де звуки природи транслуються у міському середовищі, дозволяючи людині «слухати природу» попри шум міста. Роботи Анді Голдсворті, також підкреслюють взаємодію людини та природних матеріалів, де природа стає співтворцем художнього процесу.

Скульптура перетинається із роботами Альберто Джакометті. Цей автор через статичність своїх фігур передавав відчуття тиші та зосередженості. У скульптурі «Шепіт хвиль» поза дівчини має підкреслювати спокій та слухання природи, що відповідає концепції «відсторонення від шуму світу» у сучасних артпрактиках. Також, у роботі над скульптурою було звернено увагу: на класичні образи античності, мотиви символізму та філософські концепції слухання, єднання з природою та тривалості часу. Роботу можна прирахувати

до візуального ряду із творами: Сандро Боттічеллі, Антоніо Канови, Огюста Родена та сучасними мистецькими практиками, як звукові інсталяції Білла Фонтани й ленд-арт Анді Голдсворті. За допомогою використання універсальних образів оголеної фігури, води та мушлі концепція скульптури залучає до діалогу з глядачем та з широким контекстом історії мистецтва, філософії та сучасних художніх практик.

Технічні характеристики та особливості виконання

Скульптура була виконана у стилістичній формі. Композицію зосереджено навколо взаємодії двох ключових елементів фігури дівчини та мушлі. Важливу роль в ідеї відіграє баланс форм: мушля, велика і масивна, врівноважена легкістю людського тіла, яке, попри свою вразливість, виглядає стійким.

Поверхня тіла дівчини гладка і ніжна, тоді як текстура мушлі була створена за допомогою глибоких борозен і хвилястих ліній. Цей контраст підкреслює різницю між людиною та природою, але водночас підсилює ідею їхньої взаємодії. Важливим технічним моментом була робота зі світлотінню. Завдяки опуклим і ввігнутим формам мушлі та вигинам людського тіла, при зміні освітлення скульптура може сприйматися по-різному. Світло підкреслює плавність форм, що додає роботі додаткової динаміки та змінює її сприйняття залежно від ракурсу.

ВИСНОВКИ

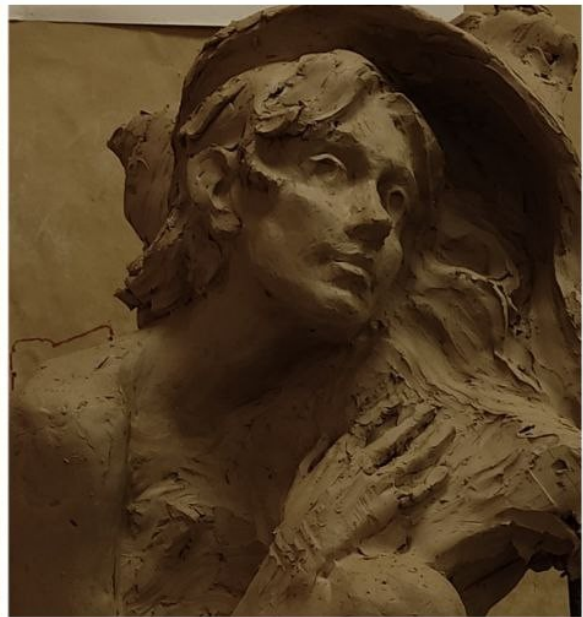
Звертаючи на великий досвід всесвітньовідомих митців, які через століття донесли до суспільства важливість гармонії з природою, можна наголосити на тому, що скульптура «Шепіт хвиль» може бути продовженням цієї традиції. Як у роботах всесвітньовідомих художників Клода Моне, чи Густава Клімта, що втілювали у своїх картинах природні мотиви, як символи внутрішнього спокою та відновлення.

Ця робота стала особистим авторським висловлюванням. Через художню мову та скульптурні форми було передано: емоцію, стан, почуття. Що важко було б описати словами та не буде відповідати повноцінно дійсності. Саме тому було вирішено втілити проєкт «Шепіт хвиль», як концептуальну ідею єднання з природою із ціллю частіше дослухатись до себе, щоб почути, або відкрити щось нове.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. URL : <http://ecoj.dea.kiev.ua/archives/2022/2/10.pdf>
2. Nancy J-L. A l'ecoute. Paris : Editions Galilee, 2002, с. 64
3. Nass A. Ecology, Community and Lifestyle. Cambridge .: Cambridge University Press, 1989. с. 223.
4. Jung C. G. The Archetypes and the Collective Unconscious. Princeton : Princeton University Press, 1969. с. 451.

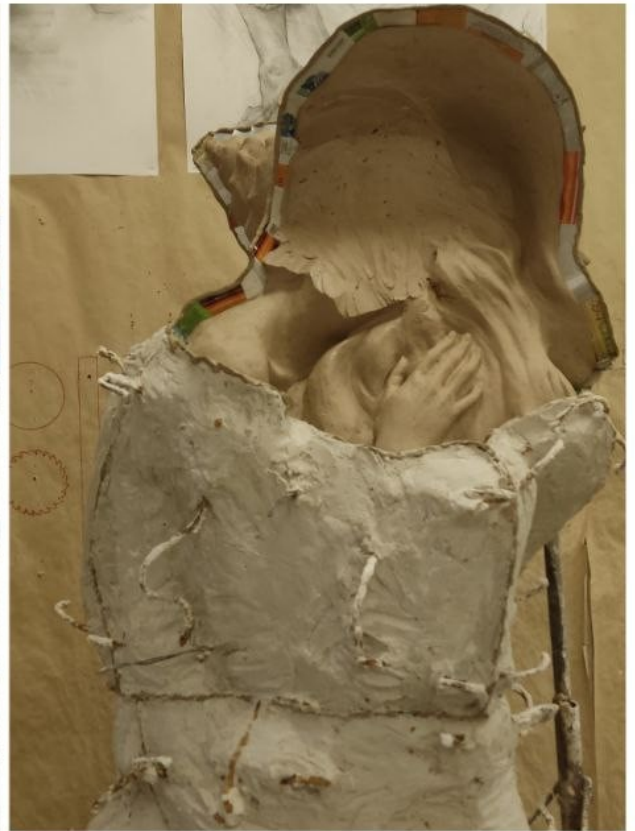
ДОДАТКИ

Початок, ліплення, пошук образу, фігури, форми

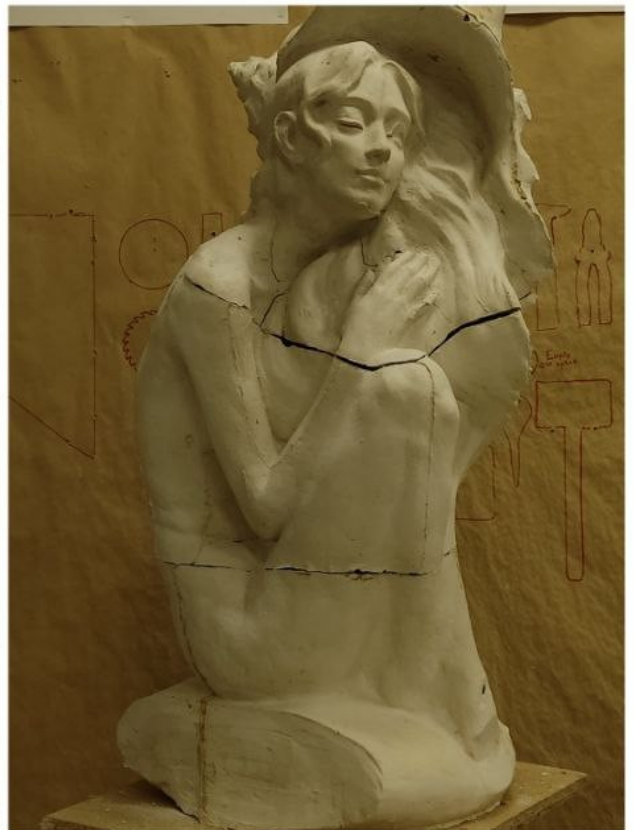
Кінцевий етап ліплення

Початок формовки, відтворення у матеріалі (гіпс)

Процес формовки, відлиття та з'єднання всіх частин

Кінцева збірка

Доопрацювання в матеріалі: (гіпс)

Готова робота «Шепіт хвиль» 2024 р.